

Kurs: BG 1115 **Examensarbete, kandidat, jazz, 15 hp**

2016

Konstnärlig kandidatexamen i musik, 180 hp

Institutionen för jazz

Handledare: Sven Berggren

Pontus Wiklund

Kallocain

Skriftlig reflektion inom självständigt, konstnärligt arbete

Det självständiga, konstnärliga arbetet finns
dokumenterat på inspelning: **CD**

Innehållsförteckning

Min Bakgrund	2
Projektbeskrivning	3
Idéen	3
Kalloccain	3
Presentation	4
Självständighet	5
Inspiration	5
Elektroniskt och Akustiskt	7
Kompositionerna.....	8
Intro	8
Kärleken	9
Nr.137.....	9
De Invigda.....	10
Flyget.....	11
Stjärnorna	11
Outro	12
Reflektion.....	12
Text som redskap	12
Tid	13
Prestationsångest	14
Text och musik	15
Appendix	16

Min bakgrund

Att komponera och improvisera är för mig en ventil där jag får släppa ut mina känslor på det mest direkta sätt jag vet, genom musiken. Oavsett om det handlar om att improvisera över en jazz-standard eller att göra en introvert house-låt, så är det alltid för att få lätta på det kreativa trycket.

Jag började spela trummor när jag var åtta år, men det var först när började spela piano vid sexton års ålder som jag verkligen förstod att musik var viktigt för mig. Musik har alltid varit närvarande hemma. Mina föräldrar har dock inte spelat något instrument, min pappa brukar säga att han spelar fåntratt. Men jag har två äldre bröder som jobbar professionellt som musiker, och det influerade mig starkt som liten och gör det fortfarande. Jag fick ofta skivor av Herbie Hancock, Brad Mehldau och Esbjörn Svensson i födelsedagspresent av mina bröder. Därför kan jag säga att jazz är något som jag starkt förknippar med min barndom. Men att ansöka till musikgymnasium var jag tveksam till in i det sista. När tiden var inne för gymnasieval så var jag kluven, ville jag gå i mina bröders fotspår och studera musik eller skulle jag göra något annat, kanske läsa samhällsvetenskap? Jag velade länge innan jag tillslut bestämde mig för att söka till Jazzlinjen på Vasaskolan i Gävle, jag tyckte trots allt att musik var roligt och högskolebehörighet skulle jag få ändå. Jag kom in på Jazzlinjen efter att ha sökt på trummor, men efter någon månad på skolan så kände jag en väldig tomhet inför trummorna, det var som att när mitt trumspel plötsligt kom upp på en seriös nivå så tappade jag lusten. Jag hade alltid varit intresserad utav pianot som fanns hemma, redan innan jag nådde ner till pedalerna så satt jag och prövade mig fram på tangenterna. Det slog mig att det jag saknade i trummorna var ”toner”. Jag ville skapa melodier och harmonier! Därför bestämde jag mig för att byta till piano. Utan några större förkunskaper hoppade jag utför stupet och bytte instrument.

De tre år som jag spenderade på gymnasiet är jag väldigt tacksam för idag då jag förmodligen aldrig varit lika målmedveten i min övning som då. Under årskurs två hade vi en kurs i ljudteknik. I första delen av kursen fick vi lära oss om olika kablar och mixerbord, det var inget som intresserade mig särskilt mycket. Men andra delen fokuserade på olika inspelningsprogram såsom, Logic och Cubase. I samma stund som jag satte mig ned och skapade i Cubase så förstod jag att jag hade hittat hem. Jag blev helt såld på idén att en kunde göra hela musikproduktioner på sin egen dator. Om jag betraktade pianot som mitt huvudinstrument under gymnasiet så blev datorn min lekplats där jag kunde skapa och ha kul utan krav och press för att få bra betyg.

Efter gymnasiet sökte jag mig vidare till Bollnäs folkhögskola för att studera jazzpiano. I Gävle var jag närmast unik i mitt jazzintresse men på Bollnäs så var jag bara en av många jazzintresserade. Känslan av att alla runt omkring mig kunde fler ackord och spelade snabbare var en chock. Jag som tidigare varit ”bäst” och mest ambitiös i klassen blev bara en av många. Jag kände att jag fick svårare att känna lust till att spela piano eftersom jag upplevde mig oerfaren i jämförelse med mina klasskamrater. Det faktum att jag flyttat hemifrån för första gången gjorde inte det hela lättare.

Efter ett år på Bollnäs så gick jag vidare till Fridhems folkhögskola i Svalöv för två års pianostudier. Där hittade jag tillbaka till lusten att spela piano och hade inte den prestationsångest som jag kände i Bollnäs. På Fridhem fann jag andra människor som även dem gillade att producera musik på samma sätt som jag. Jag kände mig hemma på Fridhem. När de två åren på Fridhem var över så var jag mer än redo för att flytta till en storstad. Jag sökte Musikhögskolan i Stockholm och kom in! Under dessa år som jag gått på skolan har jag fortsatt att fokusera på mitt pianospel och musikproducerandet parallellt.

När jag lyssnar på musik, ser på en tavla eller läser en berättelse så vill jag bli berörd. Med många konstformer såsom bildkonst eller litteratur blir jag berörd genom en intellektuell process som går genom hjärnan och sen till hjärtat, men med musiken så behöver jag inte ta omvägen förbi hjärnan utan kan gå direkt till hjärtat. Genom att använda musiken som ett verktyg för att tolka text, litteratur eller bildkonst så är min uppfattning att jag kan skapa en genväg för känslorna i texten direkt till mitt hjärta.

Att skriva musik med inspiration från ett annat konstnärligt uttryck har jag sällan gjort. Sannolikt för att jag känt en osäkerhet om jag kan bli inspirerad på samma sätt som jag blir av musik. Den djupa beröringen har alltid skett när jag hör musik. därför bestämde jag mig för att ta mig an en text för att undersöka detta! Hur kommer text inspirera min musik? Kommer min musik låta annorlunda efter att ha läst en text?

Projektbeskrivning

Idéen

Det var en sensommardag i Berlin i slutet av september då jag gick och funderade på vad jag ville göra för projekt. Jag hade ingen aning om vad jag ville med min musik just då. Under året som gått hade jag haft uppehåll i studierna och knappt haft några musikaliska projekt på gång, förutom några sporadiska spelningar och inspelningar så hade drivet att göra något eget, inte infunnit sig.

Jag och ett par vänner strosade runt på Berlins gator och pratade.

Vi diskuterade vilket typ av projekt jag kunde tänka mig. Jag förklarade att jag ville ha ett koncept som kändes välformulerat och intressant. Att bara ha en konsert med egenskriven musik kändes alldeles för löst.

Vi gick in i en butik i Berlin där musiken sprakade från högtalarsystemet. Musiken i sig var inte speciellt intressant, men konceptet bakom den var desto mer så. Efter att ha pratat med personalen om saker vi som turister borde se i stan så kom vi in på musiken. Butiksbiträdet berättade då passionerat om kompositören (som jag tyvärr glömt namnet på) och att denne hade byggt musiken på en imaginär film som kompositören själv hade skapat. Alltså en typ av filmmusik för en film som aldrig existerat. Det var precis ett sånt typ av koncept jag var ute efter!

Jag kände hur jag fick en otrolig kreativ lust till att skapa något liknande.

Efter några veckor började dock idén kännas som ett för stort projekt. Det skulle trots allt handla om musik och inte att skriva en roman eller tänka ut en hel film. Men efter en lässtund hemma Stockholm så kom jag på idén.

Varför inte ta en befintlig bok och komponera för det? Då blir det mer fokus på min musik, det som jag faktiskt studerar. Efter den insikten började mitt sökande för den perfekta boken och till slut hittade boken som jag letade efter!

Kallocain

I mitt projektarbete vill jag utforska vad som händer med kompositioner när jag tar inspiration från text.

Hur kommer min inspiration påverkas när jag skriver utifrån en text?

Kommer det att låta annorlunda från mina tidigare kompositioner?

Upplever jag en koppling mellan texten och min musik?

Jag har valt att skriva musik som utgår från Karin Boyes ¹bok, Kallocain. Det finns många förklaringar till att jag valde just Kallocain. Karin Boye är mest känd som en poet och hennes dikter är närmast betraktade som nationalklenoder.

¹ Svensk poet och författare som föddes i göteborg år 1900 och dog 1941.

Kallocain är en roman från 1940 som beskriver ett totalitärt övervakningssamhälle där alla medsoldater blir hjärntvättade och avlyssnade. Allt för att bidra till statens bästa. Medsoldater får inte ha egenintressen, en är bara ett kugghjul i det stora maskineriet, staten.

Bokens handling kretsar kring Leo Kall och hans framställning av ett sanningsserum som senare blir döpt efter honom själv, Kalloccain. Som läsare får man följa Leo Kalls kamp mot sig själv där han å ena sidan längtar till något bortom staten men för att i nästa stund avfärda dem och istället bli äcklad av sådana tankar och människor som tänker så. Han är även helt besatt utav att få veta om hans fru, Linda egentligen är kär i hans arbetskollega Edo Rissen. Med tillgång till sitt sanningsserum så brottas han ständigt med tanken att använda det för att få veta sanning om Lindas känslor och bli av med sin egen svartsjuka. Under de experiment som Leo utför med Kalloccainet får han höra sina patienters innersta tankar och blir häpen över hur ingen av dem verkar tänka på statens bästa utan snarare på sina egna problem och intressen.

En anledning till varför jag valde Kalloccain var att den kändes skrämmande aktuell trots att den skrevs för snart 80 år sen (publicerades första gången 1940). I dagens samhälle blåser samma typer av nationalistiska och fascistiska vindar som det gjorde då Karin Boye levde. Boken beskriver till exempel hur staten har så kallade "polisöron" och "polisögon" för avlyssning. När boken kom var det science-fiction, men nu när övervakning snarare är en realitet genom mobiltelefoner och webbkameror, så tycks ingen bry sig. Övervakningen har smugit sig in på. Likaså propagandan. I boken finns den klassiska typen av propaganda där filmer och planscher konstant visas för att höja arbetsmoralen hos medsoldaterna. Den typen av propaganda finns såklart i vårt samhälle också men den vanligaste typen som vi har runt om oss i samhälle idag är mer sofistikerat än så, den har tagit sig in i våra sociala medier-flöden och i politiska debatter där reklam och politiska intressen blandas med fakta i sådan utsträckning att en snart tappar vad som är sant och falskt. Det tycks som att fakta betyder mindre än personliga åsikter just nu. Kalloccain är på många sätt en dystopisk fortsättning på det samhälle vi lever i 2017.

Den andra stora anledningen till mitt val var det poetiska språket som Karin Boye använder sig av. Det målande språket gav svängrum för mig att tolka texten på ett fritt sätt.

Ett exempel på Karin språk:

"Eftersom inget flyg skymde, var stjärnljuset tillräckligt för att jag skulle kunna leta mig fram, och jag brydde mig inte om att tända ficklampan. Fast jag gick mol allena här uppe ovan jord, här nere under stjärnorna, hade jag en egendomlig förnimmelse av att inte vara ensam. Som jag var på väg till okända för att söka världens djupa levande sammanhang, så var kanske också Linda på väg någonstans, jag visste inte till vem."

Jag läste olika böcker som jag trodde kunde inspirera mig innan jag valde, men det visade sig att de flesta hade ett alltför konkret språk. Jag kände mig låst, det riskerade då att bli alldeles för beskrivande musik (tex; spela några väl valda toner i högt register när en läser om stjärnor) istället för att komma åt den underliggande känslan i texten.

Presentation

Under de senaste tre åren har jag kommit att bli mer intresserad utav rollen som producent, därför valde jag att göra detta projekt till ett renodlat inspelningsprojekt med till exempel: syntar och programmerade trummor utan målet att framföra detta live. Projektet bytte dock skepnad efter en tid till att handla mer om traditionella pianokompositioner som jag i efterhand kan se framföras på en konsert. Jag kände mig dock inte tillräckligt säker på mitt egna solo-pianospel för att vara bekväm med att anordna en konsert. Det hindrar mig dock inte från att ha en konsert i framtiden med det material som jag skapat genom detta projekt.

Självständighet

Jag har aldrig haft problem med att vara själv.

Jag skriver ”själv” då jag tycker den har ett mer neutralt uttryck än att vara ensam. Ordet ”själv” är för mig att vara självständig när ensam betyder osjälvständig och i behov av någon annan. Redan som liten sökte jag mig ibland bort från andra för att få vara med mig själv. Varför vet jag ännu inte, men det är något som har följt med mig i livet sen barnsben. Viljan att gå min egen väg har också varit viktigt från tidig ålder. Det betyder dock inte att jag varit rebellisk, men jag har haft ett behov av att få välja saker på egenhand. Därför kändes det inte onaturligt att göra mitt projektarbete helt på egen hand. Att vara själv gör att jag kan vara helt kompromisslös i mitt skapande, vara helt ärlig med mina idéer.

När det kommer till solopiano så är det något paradoxalt som händer inom mig, där känner jag mig inte alls lika säker och självständig som jag gör i andra sammanhang. Att spela utan ackompanjering av bas och trummor har ofta varit förknippat med osäkerhet för mig. Funderingar kring om jag verkligen spelar rätt piano-läggning, eller om anslaget är tillräckligt välklingande. Under mina år på musikhögskolan så har jag jobbat mycket med just dessa saker tillsammans med min pianolärare Ove Lundin. Ove har ett fantastiskt sätt att förklara och lära en de mest intrikata teknikövningarna på ett enkelt sätt, men också vara tydlig med att de tekniska övningarna inte får komma i vägen när en faktiskt ska spela. Ove brukar säga att det tekniska ska en lämna i övningsrummet och glömmas bort när en spelar konsert. Så därför kändes det inte lika främmande att spela solo nu som det gjorde när jag började på skolan för 3 år sen. Som solo-musiker kan en inte gömma sig bakom något, det som spelas och inte spelas hörs alltid. Det är lockande och skrämmande på samma gång eftersom det inte går att inspireras av medmusiker, allt står och faller med dig men när det lyckas uppstår magi. När musik framförd av en enskild musiker är som bäst skapar det ett rakt och fokuserat uttryck, vilket kräver mycket av både lyssnare och utövare.

Inspiration

Hur kommer min inspiration påverkas när jag skriver utifrån en text?

Jag har ägnat mycket tid i det här projektet åt att fundera kring vad det är som gör att jag känner så mycket för viss musik och ingenting för annan. Även om musiken har utförts av skickliga musiker så behöver det inte säga mig någonting, medan när jag hör en amatör spela piano kan det beröra mig långt mer.

Under min tid som musikstuderande så har jag sällan träffat lärare som pratat om dessa frågor utan har istället fokuserat på hantverket. Jag har känt att en idé inom skolväsendet är att: hantverket kan en lära sig men uttrycket får en skapa själv. Jag förstår att det ibland måste vara så eftersom det är mycket enklare och tydligare i ett strikt skolsystem att ge betyg genom hantverksmässiga prov osv, men det sätter det som är viktigt i musiken åt sidan: Att berätta något med musiken. Det är något som jag själv har fått värda och skydda.

Glömmer en att fundera eller utforska sitt personliga uttryck så dör musiken enligt mig. Du blir en av hundra pianister som kan spela som McCoy Tyner på Impressions² eller spela Herbie Hancocks läggningar på Stella by Starlight³.

² Artist: John Coltrane, Skivbolag: Impulse!, Album: Impressions, utgiven: 1963

³ Artist: Miles Davis, Skivbolag: Columbia, Album: My Funny Valentine – Miles Davis In Concert, utgiven: 1965

Men samtidigt hävdar jag att en inte helt kan skippa hantverket, då det ger verktyg för att uttrycka sig. En utav mina starkaste musikaliska upplevelser har kommit när jag lyssnat på Keith Jarretts La Scala⁴. Där kan jag inte bortse från att Keiths hantverk är en stark anledning till att musiken framkallar så starka känslor hos mig. Men jag skulle vilja att lärare uppmuntrade varje elevs egna uttryck i skolan, för det har vi alla inom oss även om en lätt kan glömma det när det mesta handlar om skalor och ackord.

Mitt skapande har alltid byggt på Inspiration. Det är närmast heligt för mig. Vissa hävdar att det bara är onödigt att prata om inspiration om en vill ”komma någonstans”. Den kända uppfinnaren Thomas Edison⁵ sa en gång ”Genius is one procent inspiration, ninety-nine procent perspiration”.⁶ Alltså att jobba hårt, svettas fram resultat är det som gäller! Men jag hävdar att inspiration alltid är det som driver människor att göra något överhuvudtaget, däremot måste en ibland jobba för det. Såklart skulle jag vilja att min inspiration var en brunn som aldrig sinar, men tyvärr har jag allt för ofta upplevt många oinspirerade stunder.

En metod som jag har förstått är väldigt viktigt när avsaknaden av inspiration infinner sig är att tillämpa begränsningar. Några av de kompositioner jag är mest nöjd med har jag skrivit när jag haft bråttom iväg till en vän, eller suttit på ett tåg utan tillgång till piano eller andra instrument. Det är exempel på begränsningar som jag själv inte kan påverka. Ibland behöver en dock begränsa sig själv i stunder då en inte har bråttom iväg någonstans eller har alldeles för mycket instrument att tillgå. därför skapar jag nuförtiden alltid regler för mitt skapande. När jag ger mig själv tydliga begränsningar så blir min kreativa energi mer fokuserad, jag tänker bara på musik och inte vad tex; folk ska tycka om det jag gör. Är det bra nog? Kan jag få till ett ännu bättre ackord på den här passagen?

Därför tillämpade jag dessa regler för mitt projekt:

1. Det ska alltid utgå från ett utdrag från texten, som jag läst innan jag satt mig ned för att skapa.
2. Jag får inte jobba mer än 2 timmar/gång.
3. Jag ska utgå från pianot och att det är det bärande i kompositionerna.

Den första punkten kändes egentligen självskriven då det är precis det mitt projekt handlar om, men den var faktiskt viktigare än jag förstod. Några gånger började jag skriva musik och tänkte ”ja, jag vet ju vad som står i texten”, men även om jag kom ihåg vad texten handlade om så kunde jag inte komma ihåg orden som Karin så omsorgsfullt valt i sina texter. Genom att faktiskt läsa texten precis inför skrivandet fick jag det exakta språket färskt i minnet.

Den andra punkten tog jag från mina erfarenheter från otaliga timmar i diverse övningsrum. Det är lätt att säga till sig själv att: ”Idag måste jag öva minst fyra timmar” eller ”Jag har BARA övat två timmar idag”. Men när jag har tänkt i de banorna så har det aldrig blivit bra övning. Genom att sätta en max-gräns istället för en minimum-gräns för övning så får jag en mer positiv känsla inför passen. Jag vet då att om det känns motigt så är det bara 2 timmar innan jag slutar istället för att känna krav på att öva tills jag stupar. Även om jag övar längre än två timmar så har jag alltid tagit paus innan jag fortsätter till nästa pass.

⁴ Artist: Keith Jarret, Skivbolag: ECM Records, Album: La Scala, Utgiven: 1997

⁵ <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/thomas-a-edison>

⁶ Citerad i: Uncommon Friends: Life with Thomas Edison, Henry Ford, Harvey Firestone, Alexis Carrel & Charles Lindbergh. Publicerad: 1989 S.24.

Den tredje punkten kom relativt sent in i processen då jag länge inte ville begränsa instrumenteringen. Under en längre tid så har syntar och elektroniska ljud tagit en allt större del i mitt musikaliska språk. Så jag ville därför att tyngdpunkten i projektet skulle ligga i det elektroniska.

Men efter att ha diskuterat ett liknande projekt på ett projektseminarium påtalades det att projektet bör kunna kopplas till mitt huvudinstrument och den institution jag går på så insåg jag att projektet riskerade att komma allt för långt ifrån riktlinjerna som skolan har för att bli ett godkänt projekt, då huvudfokus skulle ligga på att programmera musik och att improvisation skulle bli en liten del av musiken. Jag bestämde mig till slut för att fokusera på solopianot men med vissa pålägg från diverse syntar.

Pianot blev då naturligt att begränsa mig till då det är mitt huvudinstrument och det som jag är mest bekväm med.

Även om jag inte alltid följde begränsningarna så var det något jag lutade mig emot i de stunder som inspiration inte infann sig.

Elektroniskt och akustiskt

Relationen mellan elektroniskt och akustiskt har jag alltid varit fascinerad av.

Som Karin Boye kanske skulle skrivit: De akustiska ljuden slår sig igenom det elektroniska som en maskros genom asfalt. Det mänskliga i det akustiska ger det elektroniska soundet ett mer levande uttryck, det upphör att bara vara ett or och nollor. Ett lysande exempel på detta är bandet Klabbes Bank⁷. När syntarna och blåsinstrumenten i Klabbes musik möts uppstår enligt mig magi. Det är som att de två ljudvärldarna ger varandra energi. Musiken som Klabbes Bank gör är svårt att genrebestämma, då det rör sig lika mycket inom pop och rock som jazz, vilket jag tycker är befriande. Det känns spännande med musik när det inte går att förutse vad som kommer närmast. Det gör att jag lyssnar på ett mer närvarande sätt än om jag går på en traditionell jazzkonsert. Men det finns såklart också något lugnande i att veta vilken genre en lyssnar så att en kan förbereda sig på vad som väntar en. När jag går på en jazzkonsert så har jag ofta en tydlig idé om vad den kommer att innehålla. Den kommer innehålla improvisation, oftast med akustiska instrument, långa former och kanske ett och annat mellansnack. Det stämmer såklart inte alltid, Men när mina fördomar infrias gör det ofta att jag lyssnar med mer distans än jag skulle vilja för jag redan hört liknande akter många gånger innan.

Att få uppleva något nytt är det bästa jag vet! Jag tror att min strävan efter att uppleva något nytt har gjort mig rastlös i vissa avseenden. Att snöa in på en enskild genre har jag sällan tålamod att göra, jag tar hellre intryck av olika genrer för att sedan låta det influera min egen musik. Därför har jag ibland svårt att definiera mig som en jazzpianist. När jag själv skriver så blir det sällan en renodlad jazzlåt utan istället kan det röra sig mellan flera olika genrer beroende på vad jag har för känsla just vid skrivtillfället. Ibland kan jag därför uppleva att min musik spretar för mycket. Därför är det viktigt för mig att musiken har en röd tråd eller sound som genomsyrar kompositionerna även om den hoppar mellan olika genrer. Att kliva ur tryggheten i en musikalisk tradition kräver att kompositören eller musikern är nyfiken och benägen att ta risker. För mig är det oftast nyfikenheten som får mig att skapa musik. Denna nyfikenhet är inte bara något musikaliskt utan ett sätt att leva för mig. Jag skulle till exempel hellre resa till Antarktisk än till Thailand på semester och beställa en hälleflundra istället för en entrecôte på restaurang. Även om valen i efterhand känns som misslyckade så kan jag säga till mig själv: "Jag har ju upplevt något nytt!".

⁷ <http://www.klabbesbank.com/#the-band>

Kompositionerna

1. *Intro*
2. *Kärleken*
3. *Nr.137*
4. *De invigda*
5. *Flyget*
6. *Stjärnorna*
7. *Outro*

Intro

Den mätta dagen, den är aldrig störst.

Den bästa dagen är en dag av törst.

*Nog finns det mål och mening i vår färd -
men det är vägen, som är mödan värd.*

Jag ville ha en kortare komposition som gav lyssnaren en ingång till Karin Boyes språkliga stil, därför valde jag att använda en inspelning när Karin läser dikten ”I rörelse”⁸.

Det kan tyckas väldigt trivialt att prata om denna typ av resonemang (att resan är målet osv).

Men i kontext till mina kompositioner, inspirerade av Kallocain så kändes det rätt, då Staten aldrig uppmuntrar till självreflektion och glädje utan bara till att arbetsuppgifterna till staten blir utförda. I ett annat sammanhang hade det kanske blivit en ljusare tolkning, men jag kände ett mörker när jag hörde den.

Dikten ackompanjeras utav ett ljudlandskap som jag skapade genom att en förvrängd gitarrklang med olika typer av effekter och mörka piano ackord. Jag valde att spela pianot som små kommentarer i mellan hennes meningar. Jag ville inte att musiken skulle ta över från dikten, utan jag höll tillbaka med pianospelet för att texten skulle få fokus.

Både introt och outrot skrev jag under en väldigt kort och intensiv period. Det gick relativt friktionsfritt att komponera då jag redan innan hade en tydlig bild utav vad jag ville uppnå. Ett avskalat och mörkt sound. Jag började med att skapa det ljudlandskapet som hörs i bakgrunden genom att ta en gitarrklang och lägga på reverb. Sen improviserade jag fram olika klanger på pianot. Svårigheten var dock att inte låta pianot ta för mycket plats i förhållande till talet. Efter några försök

⁸ <http://www.karinboye.se/verk/ljudinspelningar/i-rorelse.mp3>

började jag höra rytmen i Karins tal och kunde då fylla i på ett mer organiskt sätt. Jag ville inte heller att introt skulle vara långt då det skulle riskera att tappa funktionen som en introduktion.

Kärleken

- Du får inte dö ifrån mig, sade jag. Jag behöver dig. Du måste stanna hos mig.

Men jämsides med min ängslan för att lämnas ensam löpte en liten rännil av hopp: ja varför inte - varför kunde hon inte dö - det kanske vore rätta lösningen på problemet? Men jag ville inte kännas vid den. Och så pressade jag henne mot mig, hårt, i ett slags vanmäktigt raseri.

Vi gick och lade oss och släckte lampan. Min månadsranson av sömnmedel var slut för länge sen.

Kärleken är en solo-pianostycke som jag skrev rörande Leo Kalls förhållande till sin fru Linda, där han desperat vill veta om hon faktiskt älskar honom. Även om hon skulle säga att hon gör det så vet han inte om det är något hon bara säger eller om hon verkligen menar det. Under bokens gång så eskalerar denna osäkerhet då han misstänker att hon har haft ett förhållande med hans arbetskamrat.

Stycket fokuserar på ett tema i moll som modellerar i heltons-steg (Gm, Am, Bm) för att sedan gå in i en lugnare B-del i Db. I temat ville jag framhäva en känsla av att inte kunna släppa taget.

Jag hade många olika idéer om hur denna komposition skulle vara och skrivandet tog lång tid. Leos känsla av svartsjuka och besatthet är något som är väldigt mänskligt och kändes lätt att relatera till.

Först tänkte jag att det skulle bygga runt en enkel melodi som jag fritt skulle improvisera kring, sen började jag istället fundera ifall det skulle bygga på en hjärtrytm som skulle symbolisera Leos besatthet. men efter att ha testat de olika idéerna så kändes kompositionerna alldeles för svaga. Jag tog dock inspiration från mina misslyckade idéer och kombinerade dem genom att använda mig av en tydlig melodi och ett fast tempo men utan improvisation.

Det kändes bra att ha en mer traditionell komposition att jobba med där jag kunde skriva med tydlig harmonik och melodi. Jag tog även inspiration från de klassiska stycken som jag fått i läxa av min pianolärare Ove Lundin under hösten tex: Robert Schumann⁹ – Erster Verlust och Dmitry Kabalevsky¹⁰ – Improvisation.

När jag lyssnar på låten i efterhand så kan jag höra att det skulle fungerat med ackompanjemang utav både trummor och bas.

Nr137

Så satte jag mannen i en bekväm stol, som extra flyttats in för mina experiment, vek upp hans ärm, tvättade armbågsvecket och stack in den lilla sprutan, fylld med sin blekgröna vätska. I samma stund n:r 135 kände sticket av sprutan spändes hans ansikte, så att det nästan blev vackert. Jag måste erkänna, att jag tyckte mig se en hjälte i stolen framför mig. Samtidigt sjönk hans ansiktsfärg något, vilket inte gärna kunde bero på den ljusgröna vätskan, som omöjligt hade hunnit verka så fort.

⁹ Tysk kompositör och klassisk pianist som var verksam under början utav 1800-talet

¹⁰ Rysk kompositör verksam under 1900-talet

- Hur känns det? frågade jag uppmuntrande, medan innehållet i sprutan minskades. Fortfarande från ordningsföreskrifterna visste jag ju, att man gärna borde fråga försökspersonen själv så mycket som möjligt, det gav honom en känsla av likställdhet och höjde honom på visst sätt över smärtorna.

- Tack - som vanligt! svarade n:r 135, men han talade påfallande långsamt som för att dölja att läpparna darrade.

Medan han satt kvar och väntade på verkningarna, studerade vi hans kort, som han lagt ifrån sig på bordet. Födelseår, kön, rastyp, kroppstyp, temperamentstyp, blodtyp och så vidare, egendomligheter i slakten, genomgångna sjukdomar (en hel rad naturligtvis, så gott som alla ådragna genom experiment). Det nödvändiga skrev jag av i mitt eget nya och omsorgsfullt upplagda kortsystem. Det enda som förvirrade mig var födelseåret, men det hade nog sin riktighet, och jag påminde mig att jag redan under min assistenttid hade hört och konstaterat, att försökspersonerna i Frivilliga offertjänsten i regel såg tio år äldre ut än de verkligen var. - Då detta var gjort, vände jag mig på nytt till n:r 135, som började vrida sig i stolen.

- Nå?

Mannen skrattade barnsligt och häpet.

- Jag mår så bra så. Jag har aldrig mått så bra. Men vad jag är rädd...

Ögonblicket var inne.

Denna komposition valde jag till skillnad från de andra att göra till en tydlig beskrivning av händelseförloppet i texten. Musiken är en beskrivning av Kallocainetns verkan genom Patientens kropp, hur den pulserar genom kroppen och till slut ger ett lugnt. De dova trummorna och basen i låten fungerade som pulsen genom kroppen och där de ostämnda syntarna ger känslor av att Kallocainet börjat verka. Pianot är här inte huvudinstrumentet utan agerar känslan som pendlar mellan rädsla och behag i patienten. Hela kompositionen är ett långt crescendo som mynnar ut i att försökspersonen är helt påverkad av Kallocainet och känner ett lugn.

Nr.137 var den första kompositionen jag började skriva, och det kan en förmodligen höra då den skiljer sig från de andra med sina trummor och syntinslag som en mer framträdande roll. Mitt skapande började till skillnad från de andra kompositionerna inte vid pianot. Fokus låg på att skapa en grund av trummor, bas och ljud som pianot kunde sväva över. Basen ligger på ett Ab genom nästan hela stycket med undantag för ett mindre stick som går mellan Fm - Bbm - Fm - Db.

Eftersom pianot inte skulle ha en framträdande roll i kompositionen så avstod jag från att ha en tydlig melodi och lät det bli en improvisation som följde uppbyggnaden i låten. Pianot växlar mellan ackorden Ab och Dbm genom hela låten.

De Invigda

Efter att ha gjort hundratals försök med sitt Sanningsserum så börjar Leo höra om ett sällskap av medsoldater som i hemlighet träffas och bara ”är”, vilket såklart är olagligt i staten. Leo har svårt att släppa denna tanke på att medsoldaterna har träffar utom synhåll från staten där de inte fyller något högre syfte.

I texten får läsaren följa med i Leos kamp mellan avund och avsky för denna grupp. Han har en inre längtan till att känna ett djupt lugn som han uppfattar hos de invigda men är livrädd av tanken på att inte vara en god medsoldat. Stycket är skrivet utifrån vad en av försökspersonerna säger angående detta sällskap.

Det som är organiskt behöver inte organiseras. Ni bygger utifrån, vi byggs inifrån. Ni bygger med er själva som stenar och faller sönder utifrån och in. Vi byggs inifrån som träd, och det växer ut broar mellan oss som inte är av död materia och dött tvång. Från oss går det levande ut. I er går det livlösa in.

Denna komposition skrev jag sist av alla. Jag funderade länge på hur jag ville gå tillväga med komponerandet av detta stycke. En idé var att musiken helt och hållet skulle vara ett ljudlandskap utan några ackord eller melodier, som ett slags andrum mellan låtarna, för det var precis så jag kände när jag läste stycket i boken. Det var första gången en fick läsa om växter och natur vilket blev som en paus i en annars väldigt grå och industriell värld. Men med ungefär en vecka innan inspelningen så läste jag texten sittandes vid pianot, då började jag skriva stycket med ordet ”paus” i bakhuvudet. Musiken blev lätt och med mycket andrum och något som inte följer allt för tydlig form. det är medvetet försiktigt med två öppna delar, där låten skiftar mellan de två tonarterna F-dur och C-dur som båda fokuserar på #11 tonaliteten¹¹. Jag lade även till en ljudinspelning av fågelkvitter i bakgrunden för att ge lyssnaren en känsla av att komma bort från en industriell miljö.

Flyget

”Då vi steg upp ur metron, visade det sig att vårt mål var en hangar. En rysning av jublande äventyrlust gick genom alla mina lemmar. Hur långt skulle vi egentligen? Till huvudstaden? Jag, som aldrig varit utanför Kemistaden n:r 4, greps av den vildaste spänning.”

Ett kort stycke som beskriver känslan av att vara på väg mot något okänt, En nedtryckt äventyrlust men som ändå lyser igenom. Jag ville att det inte skulle vara ett stycke med tydlig melodi och tema då idén med stycket var att vara målande för att sätta lyssnaren i en stämning. Den bygger på ett synt-arpeggio där jag har filtrerat bort de högre frekvenserna för att ge ett dovt sound. Synten ser jag som Leos undertryckta äventyrlust. Över synten ligger det ett piano som jag har dragit ned i pitch för att ge ett mer drömmande klang. Det hela mynnar ut i ett öppnande av filtret på synten så att även de högre frekvenserna hörs. för mig är det en beskrivning av Leos tankar som flyger iväg. Stycket är kort då jag alltid gillat idén av små interluder som ligger mellan stycken med ”normal” längd. det ger energi till lyssningen.

Stjärnorna

Leo har till slut börjar betrakta världen runt omkring på ett personligt plan, börjat betrakta saker som han själv väljer. Det är en slags frigörelse från staten.

Då hörde jag något, som jag väl hade känt och sett verkningarna av, men aldrig förr hört: vinden. En lätt nattbris, som smög sig fram mellan murarna och satte oleandrarna på takterrassen i sakta rörelse. Och fast den kanske bara fyllde några få distrikt med sitt fina sus, kunde jag med all min vilja inte värja mig mot en övermäktig inbillning, att den var hela nattrymdens andedräkt, att den växte ut ur mörkret lätt och naturligt som när ett barn suckar till i sömnen. Natten andades, natten levde, och så långt ut i det oändliga jag kunde se pulserade stjärnorna som hjärtan och fyllde tomrummet med våg på våg av vibrerande liv.

När jag läser texten så får jag känslan av en närmast religiös uppenbarelse, där Leo känner saker som han ignorerat under hela sitt liv. Det är känslor som han under hela boken tryckt ned, men den här gången går det inte att trycka ned utan istället omfamnar han dem.

Vissa kvällar sätter jag mig ned vid mitt piano och bara spelar för att få höra ljudet av piano och känna mina fingrar vila på tangenterna. Ofta blir ett nytt stycke till och jag kan ha svårt att veta var det kom

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Lydian_mode

ifrån. Men det bottnar alltid i att mina krav är bortblåsta och jag bara skapar för att ventilera min kreativitet. Efter att ha läst boken och funderat kring hur jag ville komponera för denna text så kom jag att tänka på ett av de stycken jag hade skrivit under just en sådan kväll där jag hade komponerat helt kravlöst. När jag lyssnade på stycket och läste texten så kändes det som att de bara hade väntat på varandra. Leos lugna och observerande uppenbarelse var som en beskrivning av hur jag kände när jag komponerade stycket.

Outro

Outrot bygger på samma sätt som introt, på ett inspelat utdrag ur dikten ”önskan”¹² av Karin Boye.

Precis som introt så har jag här valt att lägga ett ljudlandskap i botten och kommentera Karins text med pianoinstick.

*Ack låt mig leva riktigt
och riktigt dö en gång,
så att jag rör vid verklighet
i ont som i gott.
Och låt mig vara stilla
och vörda vad jag ser,
så detta får bli detta
och inget mer.*

Jag tyckte denna dikt gick i tydlig linje med det Leo har upplevt under bokens gång, att få känna något som betyder något. Att leva på riktigt.

Jag läste många av Karin Boyes dikter efter att ha läst Kallocaïn och det slog mig hur politiskt jag uppfattade hennes dikter. De är som kommentarer mot de fascistiska ideologier som var på frammarsch i Europa under tiden då hon levde. Det gjorde att även dikterna kändes väldigt aktuella, då det även i vår tid finns en fascistisk våg som går över världen.

Reflektion

Text som redskap

Kommer det att låta annorlunda från mina tidigare kompositioner?

Hur kommer min inspiration påverkas när jag skriver utifrån en text?

Att använda text som redskap var oerhört krävande då jag aldrig tidigare använd mig av det förut. Jag började med att läsa på ett mer instuderande sätt med post-it lappar och markeringspenna i min hand. Det gjorde att jag till en början hade svårt att komma in i handling då jag ofta stannade upp vid ett stycke och överväga om den kändes relevant att skriva musik till. Jag bestämde mig efter ett tag för att läsa boken som vanligt och sedan gå tillbaka i boken och välja stycken, vilket kändes naturligare eftersom jag kunde välja utdrag med hela handlingen i bakhuvudet. Det var intressant att se hur de

¹² <http://www.karinboye.se/verk/ljudinspelningar/onskan.mp3>

stycken jag valde i början, bytte betydelse för mig efter att ha läst boken i sin helhet. Det har vidgat mitt sätt att ta till mig inspiration. Inspirationen finns överallt, det gäller bara att vara öppen för det. Jag upplever också att mitt komponerande fick en tydligare riktning än tidigare. Musiken blev för mig personligen starkare och fick större betydelse när det fanns något att komponera utifrån. Jag ställde mig också frågan huruvida musiken skulle låta annorlunda genom detta projekt. I efterhand så kan jag inte höra någon större skillnad i harmonier eller melodier från mina tidigare kompositioner, utan istället hör jag det musikaliska språket och uttryck som jag redan besitter. Jag är glad över att mitt uttryck inte ändrades. Jag ser det som ett bevis på att jag har ett starkt eget uttryck som jag använder mig utav.

Tidigare skrev jag om inspiration som något musikaliskt och det är som jag också skrev, ofta det som brukar inspirera mig. Men att ta hjälp av en text gav en annan typ av inspiration. En mindre direkt inspiration. I texten finns inga ackord eller melodier istället ger den snarare upphov till tankar och funderingar som satte mig i ett känsloläge som inspirerade.

Efter ett tag blev det många utdrag och jag blev medveten om att en rensning skulle vara nödvändig. Det var inte alltid lätt att välja, men det blev dock klart att av de texter som jag slutligen använde mig av var det de som jag själv kunde relatera till. Det gjorde skapandet lättare att faktiskt kunna hitta känslorna som beskrevs i boken inom mig själv. Känslor som: Svartsjuka, äventyrlust, nervositet och avund. Inspirationen i detta projekt har varit en resa i mig själv snarare än något som kommer utifrån.

Det ska tilläggas att bara för att inspirationen hade infunnit sig så skrev inte musiken sig själv, jag var tvungen att jobba också. När jag inte kunde få fram något musikaliskt som inspirerade mig så valde jag att läsa de texter jag valt ut som underlag för kompositionerna några gånger till.

Då märkte jag att för varje gång jag läste så kom jag på något nytt, en nyans som jag tidigare hade missat. Det var som natt och dag från första och sista gången jag läste stycket. Vilket fick mig att tänka: om jag får så många olika upplevelser för varje läsning, hur ska jag då kunna förmedla en tydlig känsla till lyssnaren? Hur gör en för att vara säker på att lyssnaren uppfattar min komposition på ”rätt” sätt? Det var en tanke som låg kvar i mig länge och jag kände att jag hade tagit mig vatten över huvudet. Men efter att ha pratat med vänner om detta problem så insåg jag att kanske är det inte mina känslor och visioner som är poängen med musiken, utan snarare att lyssnare får utrymme att tolka det på sitt sätt. Det var en befriande tanke att släppa taget om min kamp för att förmedla mina känslor. Det gav mig kreativ frihet och jag behövde inte riskera att bli övertydlig i mina musikaliska tolkningar.

Tid

”Ja ja, det behöver jag inte göra nu. det är långt kvar”

Att disponera tid på ett strukturerat sätt har aldrig varit min styrka, vilket jag fick uppleva i det här projektet. De begränsningar som jag skrev om tidigare fungerade utmärkt när jag väl satt mig ned och jobbade, men svårigheten var att motivera mig att börja komponera under början av höstterminen. Visst, jag läste min bok och funderade kring vad mina kompositioner skulle handla om. Men när närmaste deadline låg så långt fram i tiden att det skulle hinna bli nytt år så hade jag svårt att prioritera kontinuerliga arbetspass. Det blev istället sporadiska stunder där jag till en början var inspirerad men där jag gav upp så fort det blev svårigheter i komponerandet. Just i denna bemärkelse hade det varit till stor hjälp med en handledare. När jag har någon annan att visa upp resultat för så måste jag faktiskt producera något. Inspelningen blev därför den viktigaste hållplatsen för mitt projekt. När inspelningen närmade sig så började jag mer fokuserat skriva klart mina kompositioner, inte av panik utan av lust. Det kändes fantastiskt att faktiskt ha press på mig att slutföra kompositionerna.

Att jag inte valde någon konstnärlig handledare var inget som jag planerade. Det var snarare en osäkerhet på vilken typ av handledare jag ville ha och till slut kändes det för sent att ta in någon i projektet. I alla processer så kan en fastna och då kan en behöva någon att utbyta idéer med. Även de bästa idéerna mår bra av att ifrågasättas. Som jag skrev tidigare i arbetet så definierar jag att jobba "själv" som något positivt men att jobba "ensam" som något negativt och osjälvständigt. För det mesta har jag jobbat "själv", men ibland har jag känt att jag jobbat ensam. Att få feedback på mina kompositioner och tips för mixning är det som jag saknat mest. Men det har också lärt mig mycket om hur det är att jobba helt själv.

I efterhand så tror jag dock att mitt projekt i vissa avseenden gynnades av att jag inte valde att färdigställa musiken för tidigt in i projektet. Jag hann fundera på innehållet i boken, och vad orden betyder för mig, Fundera kring frågor som dök upp under läsningen. Frågorna fick sjunka in i mitt medvetande på ett djupare plan. Jag kan likna det med att ta körkort.

Vissa gör intensivkurs och klarar provet men kommer inte ihåg särskilt mycket efter några månader medan andra läser under 1 år och lär sig kunskapen på djupet. Mitt arbetssätt under detta projekt har liknat det sista av de två.

Prestationsångest

Den 22/3 spelade jag in min musik i skolans nya studio. Tillsammans med ljudteknikern Anders Kampe spenderade vi en halv dag med att spela in mina kompositioner. Anders var väldigt tillmötesgående och lugn att jobba med, vilket jag är väldigt tacksam för. När jag åkte till skolan den morgonen så insåg jag att detta skulle bli min första solo inspelning. Jag blev nervös av tanken på att allt fokus skulle vara på mig och mitt pianospel. De olika tekniska övningarna från mina pianolektioner ekade i mitt huvud när jag gick in i studion och prestationsångest började kännas som en blöt filt över mig. På de första tagningarna kunde jag höra att jag var stel och tänkte nästan endast på att inte spela fel. Det kändes som att musiken höll på att glida mig ur händerna. Men efter några tagningar till så började jag tänka på något min trumläroare Mattias Dahl sa till mig på gymnasiet: "Acceptera där du är". Den meningen sa mig ingenting när jag först fick höra den för snart 10 år sen, men i efterhand har den kommit att betyda mycket för mig. För att kunna lära sig något så måste en först förstå vad en inte kan och inte bli stressad över att inte kunna allt. Även utanför musiken brukar jag tänka på de orden. Jag tror att många skulle behöva höra det när en känner att förväntningarna och pressen är för stor på en själv. Jag kan inte göra mer än mitt bästa! När jag fortsatte spela in så kunde jag höra mina brister i olika passager, men jag ignorerade dem istället för att bli förblindad av det. Just där och då under inspelningen så kom fokuset tillbaka och det blev musik igen. Efter att inspelningen var klar valde jag att inte lyssna på tagningarna direkt efter då jag var för fokuserad på små detaljer för att kunna höra musiken. Att lyssna på sig själv på inspelning har alltid varit svårt för mig då jag ofta tenderar att lyssna efter felspelningar och fundera på hur jag "borde" spelat. Det gäller även när jag spelar konsert. Eftersom jag ser mig själv som min främsta kritiker hade det även här varit bra att ha en handledare att resonera med för att få en utomstående tankar kring musiken. Den helhetsupplevelse jag får av att lyssna på andras musik är svår att återskapa när det gäller min egen musik, det är ofta när jag har väntat en längre tid med att lyssna på en inspelning som jag kan uppskatta musiken. Därför tog jag med mig inspelningarna hem och lyssnade först efter några dagar. Även om jag gärna hade väntat längre med att välja så kunde jag ändå lägga felspelningar åt sidan och välja efter helheten istället. Detta har såklart med prestationsångest att göra, jag ställer alltid högre krav på mig själv än på andra.

Prestationsångesten har varit ständigt närvarande för mig. Ofta bygger den på vad jag tror andra förväntar sig av mig. Prestationsångesten har länge varit en typ av drivkraft för mig och har förmodligen hjälpt mig i vissa avseenden till den nivå jag är idag med mitt pianospel. Men även om den ibland har fått mig att öva mer, så är det en destruktiv energi som också fått mig att tappa lust till

musik vissa stunder. På gymnasiet och folkhögskolan var mitt mål glasklart, jag skulle bli en professionell musiker. Jag skulle kunna ta alla typer av spelningar och spela alla stilar. Samtidigt funderade jag ständigt på varför jag hade just det målet, Är det verkligen vad jag vill eller var det bara för att jag hade två bröder som var professionella musiker? Jag som alltid värnat om att vara självständig!

Under åren på KMH fortsatte jag fundera på varför jag hade det målet. Är det verkligen vad jag vill med musiken? Eller är det förväntningar från andra? Det har varit viktigt att ta tag i de frågorna. Det har blivit en mognadsprocess för mig som människa och som musiker att inse att jag inte behöver kunna allt och att målet inte alltid är att vara ”bäst”.

Att släppa tanken på att bli ”bäst” och istället fokusera på musik som jag genuint uppskattar har varit nyttigt för att sänka mina förväntningar på mig själv. Jag har lärt mig bestämma vad jag själv tycker är viktigt i musiken. Jag plankar inte ett solo bara för att bli ”bättre” utan för att jag tycker det säger mig något. Den negativa energin i prestationsångest har bytts ut av den positiva energin i lust.

Men när jag lyssnar på inspelningarna från projektet så kommer prestationsångest tillbaka, och det tror jag är något jag måste acceptera. Jag måste acceptera att en viss typ av prestationsångest alltid kommer vara närvarande och inte låta den hindra mig från att göra det jag verkligen vill göra.

Text och musik

Upplever jag en koppling mellan texten och min musik?

Ett av mina mål från början var att åstadkomma en musikalisk version av bokens dramaturgi, vilket jag till en början trodde skulle vara relativt enkelt och intressant att jobba med. Men under projektets gång insåg jag hur svårt det skulle bli. Dels på grund av den praktiska anledningen att boken innehåller så mycket händelser och karaktärer att det skulle behövas långt fler kompositioner för att täcka allt i boken och att allt inte kändes meningsfullt att komponera för. Jag insåg också att det skulle vara svårt för mig att bedöma om jag hade lyckats förmedla dramaturgin då jag är kompositör och inte lyssnare. Det var omöjligt att vara neutral i mitt lyssnande. Så trots att detta var en av mina grundläggande idéer så valde jag att förbise det då jag ville vara fri att använda delar av boken som inspirerade mig istället för att oroa mig för en lyssnares upplevelse.

Jag tog ned ambitionen och valde istället på att fokusera på varje komposition och försöka få varje enskild komposition att kännas trovärdig till textutdraget men att behålla ordningen på kompositionerna i förhållande till i vilken ordning textutdragen kommer i boken. Som jag skrev tidigare så släppte jag tanken på att det var just mina känslor som skulle förmedlas och istället gav lyssnaren utrymme för sina egna. En sak som jag vet är att genom att lyssna på kompositionerna så försätts jag i samma känsloläge som jag kände när jag läste texten. För mig blev musiken en portal till textens kärna.

Appendix

Rättigheter

Då jag har valt att tolka en befintlig text och även använda inspelningar av dikterna så har jag varit i kontakt med Karin Boye-sällskapet och Sveriges Radio. I lagen (4 Kap. Upphovsrättens giltighet, 43§) står det följande:

”Upphovsrätt till ett verk gäller till utgången av sjuttionde året efter det år då upphovsmannen avled eller, i fråga om verk som avses i 6 §, efter den sist avlidne upphovsmannens dödsår.”¹³

För Karin Boye inträffade denna tidpunkt årsskiftet 2011/2012.

Det finns dock ett speciellt skydd för äldre verk där upphovsrätten har gått ut som heter klassikerskydd. Klassikerskyddet finns för att skydda verk med särskilt konstnärligt värde mot opassande förvanskning. Det har varit ett mycket omdiskuterat skydd då det inte är tydligt vilka verk som skyddas av detta, inte heller hur definitionen för opassande förvanskning lyder.

I lagen (6 Kap. Särskilda bestämmelser 51§) står det:

Om litterärt eller konstnärligt verk återgives offentligt på ett sätt som kränker den andliga odlingens intressen, äger domstol på talan av myndighet som regeringen bestämmer vid vite meddela förbud mot återgivandet. Vad nu är sagt skall ej gälla återgivande som sker under upphovsmannens livstid. Lag (1978:488).

Karin Boyes dikt ”I rörelse” blev mål för klassikerskyddet år 2014 då biltillverkaren Mercedes-Benz använde dikten i en reklamfilm. Den dåvarande ständige sekreteraren i Svenska Akademien Peter Englund ansåg att Mercedes grovt förvanskade Karins dikt och vad Karin Boye stod för som person. Det slutade med att Svenska Akademien hotade med stämning med klassikerskyddet som motivering och Mercedes tog bort reklamen från sin kampanj.¹⁴

När det gäller inspelningarna så kontaktade jag Sveriges Radio då det är dem som äger rättigheterna. De godkände min förfrågan om att få använda inspelningarna avgiftsfritt men att jag måste vara tydlig med vem som skrivit verken.

¹³ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1960729-om-upphovsratt-till-litterara-och_sfs-1960-729

¹⁴ <https://www.resume.se/nyheter/artiklar/2014/03/19/mercedes-raderar-karin-boye-reklamen/>